

# Temporada d'eleccions

**Diumenge, els andorrans triaran parlamentaris. Llistes nacionals, programes globals i matisos ideològics palesen la importància dels canvis constitucionals.**

**S**ona així: "Mentre no es demostrï el contrari, tots els andorrans pensen igual". Atribueixen la frase a Maria Reig, parlamentària d'Encamp i cosina d'Oscar Ribas. "Tots els andorrans" defineix 9.000 electors que el dia 12 de desembre hauran de triar 28 parlamentaris del Consell General, 14 en llista nacional –proporcional segons el criteri d'un home, un vot, i 14 en llista parroquial, o territorial, segons els esquemes tradicionals d'una parròquia, dos vots, que no distingeix entre els 400 electors de Canillo i els 2.800 d'Andorra la Vella-. En total, cinc llistes nacionals i tretze llistes parroquials, vinculades –excepte a Canillo i a la Maçana-, a organitzacions polítiques d'àmbit nacional. Els andorrans se la juguen, per primer cop, fora els límits estrictes de la parròquia. Entren en dansa candidatures que s'acosten, cada cop més però només a mitges, a un espectre polític normalitzat, és a dir: polaritzat en funció de conceptes ideològics –paper de l'estat, immigració, divorci o economia– més que no en fidelitats clàniques o clòniques. Les llistes esbossen aquesta tendència a la normalització política, però la realitat complica l'escena fins a extrems onírics.

El Bloc Constitucional, o Agrupament Nacional Democràtic (AND), es dreça com la llista més important d'aquestes eleccions. S'hi troben representats els sectors polítics que havien implusat, des del Consell General de les Valls, la reforma institucional i el referèndum constitucional, que el dia 14 de març propassat va aglutinar el 74,2% dels vots emesos, 4.903 contra 1.706, en favor de la Constitució. L'encapçala el parlamentari Miquel Aleix, com a representant de l'UCPA d'Escaldes-Engordany, el grup polític parroquial més antic en el camp del reformisme andorrà que ha tendit sempre a considerar-se el principal estrateg d'aquesta revolució tranquil·la al cor del Pirineu. Però ser cap de llista de l'AND no significa pas ser cap de govern. Dintre la coalició, l'arraconament d'Oscar Ribas a la llista parroquial de Sant Julià de Lòria

–per a "garantir els vots d'aquest poble", segons les versions oficials– va ser forçat pel síndic general Jordi Farràs, cèlebre metge d'Andorra la Vella que, després d'escindir-se del grup majoritari de la capital, Entesa i Progrés, dirigit per Jaume Bartumeu, un altre enemic d'Oscar Ribas, va oferir el seu capital polític al Bloc Constitucional en canvi, només, que Oscar Ribas no hi constés com a futurible cap de govern. Batejat de *Jasbulatov* d'Andorra, el síndic s'ha enfrontat reiteradament a Ribas per mantenir les prerrogatives representatives i legals que el sistema andorrà donava, abans de la Constitució, a la sindicatura general bo i provocant situacions tragicòmiques, com ara el descuit, solucionat a darrera hora, de no invitar el cap de Govern a l'acte de signatura de la Constitució. Aquesta actitud de permanent querrela interna, aguditzada per la candidatura independent de Bartumeu, agreuja la feblesa intrínseca del reformisme andorrà que ha considerat la figura de Ribas com la d'un simple avalador *al marge* de l'avantguarda constitucionalista. Tot i així, el capital polític d'aquest banquer, basat en la seva capacitat diplomàtica i reforçat per la seva excel·lent campanya internacional, l'han fet inevitable en totes les travesses d'una candidatura que, a la llum pública, recapitula tots els tics de la nebulosa política andorrana, esbandits en teoria gràcies a les candidatures nacionals.

Els catorze candidats funcionen com una jerarquia anàrquica de baronies territorials, sense cap més cohesió que la necessitat de tancar files entre els actuals mantenidors del poder, entestats inevitablement en la captura de càrrecs superiors a l'actual; des de Miquel Aleix, candidat històric a síndic general d'ençà de la retirada per malaltia de l'altre escaldenc providencial, Josep Maria Beal (1991), fins al ministre d'Educació Josep Dalleres, provinent d'Unió i Progrés d'Encamp, o Jordi Farràs que, tot i figurar en el darrer lloc de la llista, no renuncia a fer treballar el seu apreciable carisma popular. En



**El Principat d'Andorra tindrà aviat**

aquesta querrela, sinuosa i llarga, entre barons, algunes tensions han esclatat fins a un punt de no retorn. Jaume Bartumeu, d'Entesa i Progrés, el gran escindit d'aquest bloc constitucional, ha creat Nova Democràcia, una plataforma nacional que només es presenta, en el pla parroquial, al seu feu d'Andorra la Vella. La fractura trenca la possibilitat d'obtenir una majoria absoluta com a instrument per a consolidar els avenços constitucionals i qüestiona tota alternativa de govern cohesionada per a la legislatura vinent. Davant l'opinió pública, el bloc constitucional reproduceix, més aviat, les vicissituds fratricides d'una UCD casolana, obturada d'aspirants a Suárez, on els equips de govern es pacten a mata-degolla. L'argot popular hi ha posat nom de pel·lícula: *Máximo riesgo*.

**Un escenari polític en procés de transformació.** Per quan la transició andorrana es trobés a mig camí, com ara mateix, els politòlegs ocasionals consideraven que l'establiment de llistes estatals generaria tendències bipartidistes, mínimament ideologitzades. La veritat ha anat, de nou, a mitges. En l'espectre clarament conservador, això sembla una mica

# al país dels imprevistos



**el primer Govern postconstitucional. Els electors escolliran 28 parlamentaris.**

més clar. Hi concorren dos partits, la Unió Liberal i la Coalició Nacional Andorrana. La Unió Liberal, una coalició entre dos petits partits d'Andorra la Vella i Escaldes, el PLA i el GAD, és encapçalada per un dels grans patriarques de la política nacional, Francesc Cerqueda, ex-síndic general als anys 80. Volen aglutinar els sectors irritats "pel secretisme, l'arrogància i l'exclusivisme" de la majoria constitucional i pretenen el vot d'aquestes classes mitjanes espantades per les dimensions excessives d'un estat feixuc, però disposades a acatar, amb lleialtat, la transformació constitucional. La Coalició Nacional Andorrana, encapçalada per un altre Cerqueda, Antoni, també d'Andorra la Vella, però sense vincles familiars amb l'anterior, representa obertament el país que, tot i haver estat *constitucionalitzat*, creu encara en les velles imatges del passat, com aquella federació de parròquies contraposada a un teòric estat central. Els seus candidats volen representar aquest rerepaís i defensar-lo al Parlament com a segona majoria darrere l'AND. De la confrontació entre aquests dos models de dreta hipotètica, el CNA i l'UL, comunals contra nacionals, en pot sorgir una força

de dreta conservadora amb tots els ets i uts.

De manera semblant, comença a definir-se un espectre d'esquerres. L'esquerra radical —radical en termes andorrans— té en Iniciativa Democràtica Nacional, un grup de joves sorgit d'Escaldes-Engordany, la seva expressió més depurada. Els únics que s'atreveixen a plantejar una llei del divorci, una política d'habitatge social o l'eliminació del sacrosant monocultiu del tabac. Però en la tendència bipolar que assenyalen els polítics ocasionals, la IDN hi exerceix un paper de llebre, moral i avantguardista, a l'espera que la definitiva ideologització de la política andorrana els permeti l'accés al poder. La incorporació de Jaume Bartumeu, amb Nova Democràcia, podria accelerar aquest procés d'ideologització i d'homogeneïtzació futura en grans famílies democràtiques europees que Òscar Ribas ha pronosticat i somniet, reiteradament: una prospecció intuïtiva en què Jaume Bartumeu representaria la socialdemocràcia *ad hoc* i Òscar Ribas assumiria la direcció democristiana, si Andorra, és clar, no fos tan complexa com realment és. A fi de comptes, només Ribas i Bartumeu, del tot irre-

conciliables, entenen la política com una qüestió d'estat.

**Els riscos de Bartumeu.** *L'enfant terrible* d'Andorra la Vella, Jaume Bartumeu, va apostar per una candidatura "progressista i nacionalista" que preparés l'articulació d'aquest estat fort, neokeynesià i fiscalitzador, que ell vol encapçalar. Les eleccions representaven, per a Bartumeu, l'oportunitat de definir una majoria constitucional pura, encaminada a formulacions prou "extremes" per a fer explotar aquest pont entre el vell ordre i el nou que representa Òscar Ribas, l'altre animal polític d'aquest Principat, que el cap de llista de Nova Democràcia considera el representant més perillós de les famílies amb arrels —les sagues tradicionals i clericals dels Reig en el cas d'Òscar Ribas; símbols de l'ordre establert en argot andorrà— que han sabut situar-se al cantó del reformisme per tal que el camí constitucional no quedés en mans de revolucionaris jacobins. La impaciència de Bartumeu ha esbotzat les àrdues filigranes del seus aliats naturals, l'UCPA d'Escaldes, o Miquel Aleix, l'altre motor revolucionari, més aferrat al pragmatisme, que perd (1993) la cooperació, teòrica i pràctica, que li oferia aquest teòric eix constitucionalista de les parròquies centrals.

Les conclusions de tot plegat poden tornar-se sagnants: una AND feblement majoritària, condicionada tant per les forces més conservadores, CNA i UL, com pels antics aliats, talment ND, reproduint negociacions inacabables per a un govern en fallida permanent. I encara que aquest calidoscopi tingués desllorigador, la peculiar estructura orgànica del Parlament converteix les candidatures vagament independents de la Maçana i Canillo en els reguladors del joc democràtic. Els parlamentaris parroquials no adscrits a cap candidatura nacional exerciran de veritable partit frontissa fins i tot en el cas que els veritables partits frontissa —polítics i nacionals— volguessin una legislatura estable. L'estructura parlamentària impulsada per la Constitució pot caure, pocs mesos després d'haver estat aprovada, en la paradoxa més anguniosa: mani qui mani, una sola parròquia decidirà encara per tot un país. Com si a Andorra no hagués passat res.

**Oriol Malló**